

VÁJISLÁH

(I. Mózes 32.4. – 36.43.)

וַיְשַׁלַּח

Jákob és családja a hazafelé úton találkozik fivérével, Ézsauval, és kibékülnek, majd végleg elválnak útjaik. Schemben a helyi törzsfőnök fia megerőszakolja Jákob lányát, Dinát, akinek két testvére, Simon és Lévi véres bosszút áll a helyi lakosságon. A szakasz Benjámin születésével és Ráchel halálával végződik.

“És küldött” – mármint követeket Ézsauhoz. Ugyanis a Kánaán országába visszatérő Jákob aggódott, tartott fivére bosszújától. Féltette családját, gyermekeit. Egy bottal indult annak idején Lábán házához igyekezve és két részre osztható nagy táborral, sok állattal, gazdagon tért vissza. Jelentették, hogy Ézsau 400 emberrel közeledik. Háromféleképpen készült Jákob fogadására: – Imádkozott a Mindenhatóhoz, – Ajándékot küldött, hogy meglágyítsa szívét, – Felkészült a harcra. Ez utóbbit el akarta kerülni, nemcsak félelemből, hanem az is elkésérítette, hogy esetleg vért onthat a háborúskodás során. A magára maradt Jákobbal az éjszaka csendjében tusakodott egy “férfi”. Bölcsseink különbözőképpen magyarázták, hogy ki lehetett a titokzatos birkózó. Egyesek szerint Ézsau védangyala, mert védangyallal mindenki rendelkezik. Maimonidész szerint ez egy látomás, a belső ének küzdelméről van szó. Közeledett a hajnal, a földöntúli lény kérte Jákobot, hogy engedje el. Jákob feltételként az angyal áldását kérte. Jákob új nevet kap, Izrael, jelentése Isten harcosa. Ez a „héber” megjelölés mellett a második név, amellyel népünk, vallásunk elnevezését a Tóra tartalmazza. Jákob sántított, mert forgó inát megérintette az angyal. Jött Ézsau és serege, de látva a sok gyereket, asszonyt, nem bántotta Jákobot, sőt megölelte, megcsókolta. Jákob megnyugodva folytatta útját, Skem városába érkezett, megvásárolta a Skem körüli telepet száz keszitáért, egy általa kibocsátott új értékes pénzért. Dina, Lea lánya meglátogatta Skem lányait, meglátta őt Hamor fejedelem fia, és meggyalázta. A két testvér, Simon és Lévi megbosszulta húgukat ért szégyent. Jákob megdöbben, később halálos ágyán sem felejtette el a két fiú véres cselekedetét. Továbbment a tábor, Jákob-fiai és családjai elindultak Bét Él felé.

A Tóránkról, ha elvonnánk minden misztikus tartalmat, üzenetet, eredetet és csupán, mint irodalmi műre tekintenénk, összehasonlítva más régi művel, valami azonnal feltűnne. A Tóra nem eszményít. Az okot homály fedi. Tóránkban minden történet valami elemi természetességgel jelentkezik. Gyakran olyan realitásban, ami nem vet kimondottan “jó fényt” a benne szereplőkre. Más irodalmi mű általában nem állít negatív fénybe olyan szereplőket, akik történetiségükben a “kizárólagos” kategóriához tartoznak. Hetiszakaszunkban Jákob ősapánk húsz év után visszatér Háránból, ahová ikertestvérétől való félelmében menekül. A két testvér homlokegyenest ellentétes két hőse a tórai résznek. Jákob, a harmadik ősapá, akit az isteni gondviselés a zsidó nemzetségek, a 12 zsidó törzs ősenek teszi. Ézsau az elsőszülött, vérengzős vadász, aki halált lát és halált vár, így mondva le elsőszülöttségéről: “Én már a halál elé megyek, minek nekem az elsőszülöttség?” A két ikertestvér két véglet. Jákob a zsidók őse, Ézsau a zsidók ősellensége, Edom népének őse. Felvetődik a kérdés: hogyan lehetséges ez? -Gondoljuk végig- mindkettőt zsidó anya szülte, zsidó szokás szerint bizonyosan mindkettőt felvették nyolc napos korukban Ábrahám szövetségébe. Mindketten ugyanolyan körülmények között éltek és ugyanazt a nevelést kapták. Jákoból zsidó lett, Ézsauból a zsidók ellensége. Lehetséges ez? Van a kérdésre válasz? A gondviselés, a végzet és az isteni akarat. Jákobot megszólítja a Jóteremtő és ő, válaszol a hívó szóra: “Ha kenyeret és ruhát adsz, elfogadlak Istenemnek!” Ézsaut nem érdekli semmi szellemiség. Élete napjainak túlélése, semmint megélése. Számára az élet nem érték, hisz annyi életet vett el gyilkos természete. Van kitől félnie Jákobnak. Félelmében hagyja ott szülőföldjét és megy vissza az “őshazába”, amitől óvva inti fiát Ábrahám. Eltelt húsz év, Jákob megsokasodva, meggazdagodva tér vissza Kánaánba. Helyzete a lehető legrosszabb. Családja még nagyobb aggodalommal tölti el, hisz immár nemcsak magát kell féltenie Ézsau bosszújától. Itt, ebben a fokozott, drámai helyzetben következik a Tóra talán legmisztikusabb része. A félelmetes találkozás előestéjén Jákob egyedül marad. Tusakodik vele egy ember hajnal hasadtáig, de nem bírja legyőzni. “Engedj el, hisz feljön a hajnal!” kéri Jákobot, de csak úgy engedi el, ha áldását adja rá. Majd felszólítja az ősapát: “Legyen neved Izrael ezentúl, mert küzdöttél Istennel, emberrel és győztél!” A kérdés: kivel küzdött egy álló, rémes éjjel az ősapá? Maimonidész szerint az egész egy próféta kép. Büchler Zsigmond, egykori albertirsai rabbi szerint Jákob Ézsau védangyálával harcol. Van sok más feltételezés is, például az, hogy az illető egy angyal, aki büntetni jön Jákobot. E sorok írójának szerény véleménye sokkal prózaibb, sokkal hétköznapibb. Mindannyiunknak voltak rémálmaink és mindannyian átéltünk reménytelen és tanácstalan éjjeleket, amiben minden kilátástalannak tűnt. Azt hiszem, itt is pontosan ilyesmiről van szó. Az, akivel Jákob megküzd egész éjjel, a saját maga: lelkiismerete, jobbik énje. Elvonul előtte egész élete. Támpontot keres a félelmetes másnapi találkozáshoz, amiben minden elveszhet: családja, gazdagsága, ő maga is. Marcangoló kérdések áradata rohanja meg: Ki vagy te és mit remélhetsz? Te, aki becsaptad tulajdon testvéredet kicsalva az elsőszülöttség jogát. Kinek látod magad, te, aki becsaptad apádat, csellel csikarva ki elsőszülött áldását? Mit remélhetsz és kitől te, aki előtt nyitott sorsod hogyanja, de mindez miért? És Jákob küzd és válaszol. A felismerés tölti el: “Örökkévaló, Érted tettem, amit tettem.

Elfogadtalak Istenemnek, és hogyan lehetnék nemzetségek apja, ha nem vállaltam volna sorsom minden végzetét és talányát. Érted lettem első, hogy elsőik között első lehessen gyermekeim gyermekei számára is. Érted, mert elfogadtalak Istenemnek.” Mi más, mint az ilyen szavak, amik jobbik énjének megadásához vezetnek. Immár Jákobból Izraelként azonosulva maga is jobbik énjével. Isten harcosaként. A hetizsakasz e része sem idealizál. Drámai jelenet tanúi vagyunk, tanúi egy ember kiteljesedésének. Tovább olvasva a tórai részeket tapasztaljuk, hogy a Jákobból lett Izrael más ember. Életét sokkal bölcsebben, sokkal kritikusabban látja. Tanulság számunkra ez a történet. Mindannyiunk sorsában megvan a kérdés, amiben mérlegre tesszük sorsunk hogyanját és miértjét. Bármelyikünkől lehet “Izrael”, ha a jobbik énünket választjuk, csak választanunk kell. (Szerdóc J. Ervin főrabbi korábbi tanítása)

Jákob visszatér Izrael földjére. Hogy bátyját, Ézsaut kiengesztelje haragjából, békítő üzenetet küld neki, amely így kezdődik: „Lábánnal laktam, és mostanáig időztem.” Bölcsseink így elemzik Jákob szavait: „Lábánnal laktam, és mégis betartottam a 613 parancsolatot; nem tanultam el semmit az ő rossz viselkedéséből.” Feltűnik az írásmagyarázóknak, hogy az üzenet többi része igen barátságos, de ez a rész nagyon furcsa. Hogyan kerül a csizma az asztalra? A Choféc Cháim egy újszerű értelmezéssel válaszolja meg ezt a kérdést: amikor Jákob azt mondja, hogy nem vett Lábán rossz viselkedéséről példát, azzal nem dicséri, hanem kritizálja saját magát. Úgy érvel, Ézsauak nincs miért tartania tőle, hiszen ugyan betartotta a micvákat, de nem ugyanazzal az igyekezettel és lendületességgel, ahogyan Lábán az ő rossz cselekedeteit végrehajtotta. Tanulnia kellett volna Lábántól: ahogyan ő igyekszik a rosszban, úgy kellett volna Jákobnak igyekeznie a jóban! Így hát Ézsauak nincs mitől tartania, Jákobot nem fogják megvédeni különleges érdemei. Ebből tanulhatjuk meg, hogy a mi jócselekedeteink értékét az is meghatározza, mások mekkora mértékű bűnöket követnek el. Ez a gondolat segíthet megérteni egy másik nehéz gondolatot Bölcsseinktől. Amikor Bileám elindult, hogy megátkozza a zsidó népet, erről a Tóra azt írja, hogy korán reggel felkelt (vájákám). A midrás azt mondja, hogy amikor ezt az Örökkévaló meglátta, azt mondta: „Gonosz ember! Az ő ősök, Ábrahám már megelőzött téged, ahogyan írva van: felkelt (vájáském) korán reggel.” Mind a vájákám, mind a vájáském azt jelenti, hogy felkelt, de az Ábrahám kapcsán használt vájáském még korábbi felkelést jelent. Rav Chanoch Harris megmagyarázza, hogy Bileám azért kelt fel korán, hogy a zsidó népet negatív színben tüntesse fel: ő jobban igyekszik a negatív cselekedetében, mint a zsidók az ő micváikban. Erre válaszol az Örökkévaló, hogy téved, mivel Ábrahám még korábban kelt fel az ő micvájáért. Ez azért fontos, mert a zsidó nép, Ábrahám leszármazottai örökölték ezt a jó tulajdonságot, így elég érdemük volt arra, hogy Bileám terve meghiúsuljon. Jákob és Ézsau Jákob és Ézsau ikreként születtek. Ugyan Ézsau volt az elsőszülött, de jogait eladta Jákobnak egy tál lencséért. Később apjuk, Izsák meg akarta áldani Ézsaut, de helyette Jákob szerezte meg az áldást. A hoppon maradt Ézsau elhatározza, hogy bosszút áll, így Jákobnak menekülnie kell. 34 év után tér vissza, abban a reményben, hogy bátyja már megbocsátott neki. A Smá Jiszráél imában ez áll: „Szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet teljes szíveddel.” A Talmudból tanuljuk, hogy ez azt jelenti, hogy mind jó, mind rossz ösztönünkkel szeretnünk kell az Örökkévalót. Erre az egyik lehetőség, hogy megfigyeljük magunkat, mekkora igyekezettel „segít” minket a rossz ösztönünk a rossz cselekedeteinkben, és ugyanezt az igyekezetet átültetjük a jó cselekedetekre is. Ez a gondolat széles körben alkalmazható. Például: figyeljük meg, mekkora energiát fektetnek az emberek, hogy pénzt és dicsőséget szerezzenek maguknak. Gyakran álmatlan éjszakákon át virrasztanak, csak hogy nagyobb vagyonhoz jussanak. Vajon a spirituális fejlődésük érdekében ugyanezek az emberek mekkora áldozatot képesek hozni? Hasonlóképp, ha a család építésére, a házastárssal és a gyerekekkel való békére kerül a sor, mekkora erőfeszítéseket tesznek? Ugyanígy mi is végignézhethetünk életünkön, és kereshetünk olyan témákat, amelyek inkább lázba hoznak minket, mint az Örökkévaló szolgálata – legyen az étel, munka, sport vagy bármi más. Ehhez nem is kell mást tennünk, mint a szívünkre vennünk azt, amit az eszünkkel már tudunk: hogy hosszú távon a Tóra útmutatásának követése sokkal nagyobb elégedettséget okoz, mint bármi más. Ezzel mi is jó példát vehetünk Lábán rossz viselkedéséről.

Hetizsakaszunkban Jákob fél. Szembe kell néznie testvérével, Ézsauval, és ismerve az ő bosszúálló természetét, lenne mitől tartania. Ez a szembenézés komoly küzdelmébe kerül: a találkozás előtti éjszaka „harcol egy emberrel”. Ez a küzdelem, éppen rejtélyes mivolta miatt, sok kommentátort belső, lelki küzdelemre emlékeztet. Küzdelem a lelkiismerettel, küzdelem a félelemmel, egyfajta belső készülés a nagy találkozásra. A döntő pillanatkor Jákob ajándékokkal próbálja kiengesztelni, így unszolja Ézsaut: „fogadd el, mert amikor látlak, mintha Isten arcát látnám”. Furcsa. Miért hasonlítja a gonosz Ézsaut a kegyelmes Örökkévalóhoz? Kielezve a kérdést: valójában kitől is fél? Embertől vagy Istentől? Hitünk szerint az egész világmindenséget Isten irányítja, ő büntet és ő jutalmaz: minden az Örökkévaló kezében van, kivéve egyetlen dolgot: az Örökkévaló félelmét. Szabad akaratunk végső soron erre az egy döntésre vezethető vissza. Akkor viszont semmi logikus okunk nem lenne embertől félni, kizárólag Istentől. Az Or Jiszráél ír erről a témáról. Mennyire természetes képessége van az embernek a félelemre, és mennyi mindentől félünk! Jövőtől, kudarctól, betegségektől, garázdaságtól, balesetektől, szenvedéstől, haláltól... Hogyan lehetséges az, hogy éppen csak attól nem félünk, aki a leghatalmasabb, aki mindezeket irányítja? Még egy vallásosabb ember is, aki rendszeresen imádkozik, micvákat tart, időről időre megbotlik, és kisebb-nagyobb dolgokban vétkezik. „Ha minden pillanatban [...] tudatában lennénk az Örökkévalónak, sohasem vétkeznénk.” A válasz az, hogy éppen ez a csodálatos az isteni tervezésben....

HÍREK A VILÁGBÓL

Terrortámadás történt Jeruzsálem bejáratánál. <https://bzsh.hu/2023/11/30/terrortamadas-tortent-jeruzsalem-bejaratanal/>

Meghalt Henry Kissinger egykori amerikai külügyminiszter. <https://mult-kor.hu/meghalt-henry-kissinger-egykori-amerikai-kulugyminiszter-20231130>

A Hamász Vlagyimir Putyin előtt tisztelegve döntött. <https://infostart.hu/kulfold/2023/11/30/a-hamasz-vlagyimir-putyin-elott-tisztelegve-dontott>

Bát micva korba lépett és megnyílt a 12. Budapesti Zsidó és Izraeli Filmfesztivál. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/bat-micva-korba-lepett-es-megnyilt-a-12-budapesti-zsido-es-izraeli-filmfesztival>

A kutatás célja, hogy összeállítsák a VI. kerületi zsidó áldozatok névlistáját, rekonstruálják sorsukat, történetüket és haláluk körülményeit. <https://akibic.hu/2023/11/30/holokausztkutatasba-kezd-terezvaros/>

Magyarországon zéró toleranciát alkalmazunk az antiszemitizmussal szemben, ami a terrorizmust támogató tüntetésekre is vonatkozik. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/magyarorszagon-zero-toleranciat-alkalmazunk-az-antiszemitizmussal-szemben>

A zsidó foglyok verése és az UNRWA-tanárszervezésének összejátszása a Hamással. <https://ujkelet.live/2023/11/30/a-zsido-foglyok-verese-es-az-unrwa-tanar-osszejatszasa-a-hamasszal/>

Még egy nappal meghosszabbították az izraeli-palesztin tüzszünetet. <https://magyarnarancs.hu/kulpol/meg-egy-nappal-meghosszabbítottak-az-izraeli-palesztin-tuzszunetet-263826>

Újabb hat túszt engedett szabadon a Hamász. <https://telex.hu/kulfold/2023/11/30/izrael-hamasz-palesztina-gaza-haboru-konfliktus>

Horogkereszteket festettek a földre Párizsban, 13 embert előállítottak. <https://bzsh.hu/2023/11/26/horogkereszteket-festettek-a-foldre-parizsban-13-embert-eloallítottak/>

Tel-Aviv rugbycsapata nálunk csap össze Románia „farkasaival”. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/elet-forma/tel-aviv-rugbycsapata-nalunk-csap-ossze-romania-farkasaival>

Shemesh Assaf szeretne volna kivenni a részét a háborúban álló Izraelben megsokasodott tennivalókból, ezért úgy döntött, orvosként tér vissza szülőhazájába. <https://akibic.hu/2023/11/29/izraelben-onkenteskedik-a-szeretetkorhaz-igazgatoja/>

New Yorkban palesztin-párti tüntetők rátámadtak a rendőrségre randalíroztak a közeli üzletekben, miután megpróbálták megakadályozni a szokásos karácsonyfa-kivilágítást a Rockefeller-centernél. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/free-palestine-kialtotta-a-karacsonyfa-allitas-ellen-tunteto-tomeg-new-yorkban>

Nem háborús hírek. <https://ujkelet.live/2023/11/30/nem-haborus-hirek/>

Több köt össze, mint elválaszt – Zsidó és arab nők a megbékélésről. <https://www.noklapja.hu/kikapcs/2023/11/30/cinema-sabaya-filmajanlo-zsido-arab-nok-megbekelesrol/>

Szijjártó Péter az izraeli külügyminiszter segítségét kérte a Hamász fogságában lévő két magyar kiszabadítása érdekében. https://nepszava.hu/3217323_izrael-gazai-ovezet-hamasz-szijjarto-peter-magyar-tuszok

A budapesti amerikai nagykövet a Zsidó és Izraeli Filmfesztiválon szólalt fel. https://hvg.hu/itthon/20231130_Pressman_Kovacs_antiszemitizmus

Behívták a nagykövetet, miután Spanyolország miniszterelnöke bírálta Izrael akcióit. <https://24.hu/kulfold/2023/11/30/izrael-hamasz-haboru-tuzszunet-elo-hirfolyam/#behivtak-a-nagykovetet-miutan-spanyolorszag-miniszterelnoke-biralta-izrael-akcioit>

Idén is átadják a Hanukatalizátor Díjakat. <https://bzsh.hu/2023/11/27/iden-is-hanukatalizator-dijak/>

Szilágyi Enikő sanzonkirálynő estje a Budai Micve Klubban. <https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/szilagyi-eniko-sanzonkiralyno-estje-a-budai-micve-klubban>

Eltérések mutatkoznak pártpreferencia, életkor, iskolázottság és lakóhely tekintetében. <https://akibic.hu/2023/11/28/megosztottak-a-magyarok-de-inkabb-izrael-partjan-allnak-a-hamasz-elleni-haboruban/>

Körkérdeést intéztünk a Hamasz Izrael ellen indított háborújáról és annak világviszhangjáról írókhoz, kutatókhoz, véleményformálókhoz. <https://www.szombat.org/politika/nincs-nagyobb-ellensege-a-palesztinoknak-mint-a-hamasz>

Terrortámadás a Jordán-völgyben. <https://ujkelet.live/2023/11/30/terrortamadas-a-jordan-volgyben/>

“Nem akarom, hogy hirdessenek, baszódjanak meg” - mondta Elon Musk a Twitter egykori hirdetőiről, majd a színpadról keresni kezdte a Disney vezérigazgatóját. <https://444.hu/2023/11/30/nem-akarom-hogy-hirdessenek-baszodjanak-meg-mondta-elon-musk-a-twitter-egykori-hirdetoirol-majd-a-szinpadrol-keresni-kezdte-a-disney-vezerigazgatojat>

Pressman: Magyarországon nincsenek biztonságban a zsidók, a kormány „bátorítja” az antiszemitizmust. <https://www.atv.hu/belfold/20231130/pressman-magyarorszagon-biztonsag-zsidok-kormany-antiszemitizmus>

